

SAVET ZA ŠTAMPU

VODIČ
KROZ PRAKSU
KOMISIJE ZA ŽALBE

SAVET
ZA ŠTAMPU

Brzo, besplatno, pravično.

SAVET ZA ŠTAMPU

VODIČ
KROZ PRAKSU
KOMISIJE ZA ŽALBE

**SAVET
ZA ŠTAMPU**

Brzo, besplatno, pravično.

Beograd, 2013.

Savet za štampu
VODIČ KROZ PRAKSU KOMISIJE ZA ŽALBE

Priredila:
Tamara Skrozza

Lektura:
Marija Brajović - Pavličić

Tehnički urednik:
Časlav Bjelica

Štampa:
PRESS CENTAR PLUS

Tiraž:
1000 primeraka

NORWEGIAN EMBASSY

This project is financially supported by
The Royal Norwegian Embassy in Belgrade
www.norveska.org.rs

Realizaciju projekta, finansijski je podržala
Ambasada Kraljevine Norveške u Beogradu
www.norveska.org.rs

Savet za štampu je nezavisno, samoregulatorno telo koje okuplja izdavače, vlasnike štampanih medija i profesionalne novinare. Osnovni zadatak ovog tela je praćenje poštovanja Kodeksa novinara Srbije u štampanim medijima, ali se njegovi članovi istovremeno bave i aktivnostima koje bi trebalo da pozitivno utiču na profesionalizam, uticaj i ugled domaćih medija.

Pored rešavanja žalbi pojedinaca i institucija na sadržaje štampanih medija, Savet je nadležan i za medijaciju između redakcija i oštećenih, iznošenje javnih opomena za kršenje Kodeksa novinara Srbije, kao i edukaciju za postupanje u skladu s tim dokumentom.

Ovaj Vodič opisuje i objašnjava način rada u Savetu za štampu, a namenjen je pojedincima i institucijama koje se takođe zalažu za sprovođenje etičkih standarda u medijima

Radi efikasnijeg i potpunijeg delovanja Saveta, a u skladu sa odredbama Člana 12 i 22 Zakona o udruženjima („Službeni list RS“, br. 51/09), kao i na osnovu člana 20 i 25 dosadašnjeg Statuta Saveta za štampu, Upravni odbor Saveta za štampu na sednici, održanoj dana 27.2.2013. godine u Beogradu, donosi

STATUT SAVETA ZA ŠTAMPU

I OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Savet za štampu (u daljem tekstu Savet) je dobrovoljna, vanstranačka, nevladina i samostalna organizacija zasnovana na slobodi udruživanja više fizičkih ili pravnih lica, osnovana radi ostvarivanja i unapređenja ciljeva opisanih u ovom statutu.

Savet za štampu u svom radu je nezavisan.

Savet za štampu radi u skladu sa Zakonom o udruženjima, Statutom Saveta i odredbama Kodeksa novinara Srbije.

Član 2.

Pun naziv Saveta je: CABET 3A ШТАМПУ.

Sedište Saveta je u Beogradu, Ul. Ljube Jovanovića 9c.

Pečat Saveta je okrugao, prečnika 2,5 cm na kome piše: Савет за штампу – Београд.

Savet ima svoj znak prepoznavanja (u daljem tekstu: logo) koji se definiše posebnom odlukom Upravnog odbora.

Savet ima svojstvo pravnog lica, zastupa ga i predstavlja predsednik Upravnog odbora, koji je ujedno i predsednik Saveta.

Savet ne obavlja privrednu delatnost.

Član 3.

Rad Saveta je javan.

Odluke koje donose organi Saveta su javne.

Svaki član i predstavnik člana Saveta ima pravo uvida u sve zapisnike i opšte akte i odluke organa Saveta.

Organi Saveta predaju Upravnom odboru izveštaje o radu, u skladu sa Statutom.

Član 4.

Upravni odbor Saveta čine predstavnici medijske industrije i profesionalnih novinarskih udruženja.

Komisiju za žalbe Saveta čine predstavnici medijske industrije, profesionalnih novinarskih udruženja i predstavnici javnosti.

II CILJEVI SAVETA

Član 5.

Ciljevi Saveta su:

- Primena Kodeksa novinara Srbije u štampanim medijima i njihovim izdanjima na svim platformama, informativnim portalima i novinskim agencijama
- Rešavanje po žalbama ovlašćenih podnosilaca povodom konkretnih sadržaja u štampanim medijima i njihovim izdanjima na svim platformama, informativnim portalima i novinskim agencijama, u skladu sa Statutom i Poslovnikom o radu Komisije za žalbe
- Medijacija u cilju rešavanja sporova između ovlašćenih podnosilaca žalbe i medija
- Edukacija za postupanje u skladu sa Kodeksom novinara Srbije i jačanje ugleda medija

Savet ostvaruje ciljeve u oblasti javnog informisanja i na očuvanju ugleda novinarske profesije.

III ČLANOVI SAVETA ZA ŠTAMPU

Član 6.

Osnivači Saveta su i članovi Saveta.

O prijemu novih članova u Savet odlučuje Upravni odbor Saveta konsenzusom.

Upravni odbor prilikom glasanja o prijemu kandidata u članstvo Saveta posebno vodi računa o tome da li bi kandidat kao član bitno doprineo ostvarivanju ciljeva ovog statuta.

Ako je kandidat pravno lice, ciljevi utvrđeni statutom kandidata obavezno moraju biti u skladu sa ciljevima utvrđenim ovim statutom.

Predstavnici javnosti u Komisiji za žalbe nisu članovi Saveta.

Član 7.

Prava i obaveze članova su da aktivno učestvuju u radu organa u koje su izabrani.

Članstvo članu prestaje, smrću ili prestankom postojanja na drugi način, sopstvenim istupanjem ili isključenjem.

Dalji uslovi i način učlanjivanja i prestanka članstva regulišu se posebnom odlukom Upravnog odbora.

IV ZNAČENJE IZRAZA U OVOM STATUTU

Član 8.

Nadležnost Saveta podrazumeva pravo i obavezu Saveta da odlučuje o podnetoj žalbi ovlašćenog podnosioca povodom konkretnog sadržaja u medijima, u skladu sa ovim Statutom i Poslovníkom o radu Komisije za žalbe.

Puna nadležnost Saveta podrazumeva pravo i obavezu Saveta da donosi odluke kojima usvaja ili odbija žalbu, u skladu sa ovim statutom i Poslovníkom o radu Komisije za žalbe. Puna nadležnost Saveta za štampu prostire se na sve članove Asocijacije medija i Lokal presa, osim ako se pojedini mediji pismenim putem izričito ne izjasne da ne žele da prihvate punu nadležnost Saveta za štampu, kao i na one medije koji su podneli zahtev i kojima je odobren zahtev radi prihvatanja pune nadležnosti Saveta.

Ograničena nadležnost Saveta podrazumeva da Savet može donositi odluke i javne opomene, u skladu sa ovim statutom i Poslovníkom o radu Komisije za žalbe. Ograničena nadležnost Saveta za štampu podrazumeva da je Savet nadležan da odlučuje i o objavljenoj sadržini medija koji nisu članovi Asocijacije medija i Lokal presa niti su prihvatili punu nadležnost Saveta podnetim i odobrenim zahtevom.

Izraz **mediji**, u smislu ovog statuta, podrazumeva štampane medije i njihova izdanja na svim platformama, novinske agencije i informativne portale.

V NADLEŽNOST SAVETA

Član 9.

Mediji koji nisu članovi Asocijacije medija i Lokal presa, a koji imaju nameru da prihvate punu nadležnost Saveta, obraćaju se Savetu sa zahtevom da se nadležnost Saveta odnosi i na objavljeni sadržaj tih medija.

Izjavu o neprihvatanju pune nadležnosti Saveta ili podnošenje zahteva za prihvatanje pune nadležnosti Saveta podnosi ovlašćeno lice osnivača medija koje je registrovano kod nadležnog organa kao zastupnik.

Ovlašćeni podnosilac zahteva iz ovog člana je svaki štampani medij i njegova izdanja na svim platformama, informativni portal i novinska agencija.

Izdanja štampanih medija na svim platformama i informativni portali na drugim platformama osim štampanim, moraju kumulativno ispunjavati i sledeće dodatne uslove da bi mogli da podnesu zahtev iz ovog člana:

- moraju imati impresum
- moraju imati redakciju od najmanje tri člana i odgovornog urednika

Ako medij, podnosilac zahteva za prihvatanje pune nadležnosti Saveta, ne ispunjava uslove propisane ovim članom, njegov zahtev se odlukom odbacuje.

O zahtevu medija radi prihvatanja pune nadležnosti Saveta odlučuje Upravni odbor Saveta najkasnije u roku od 30 dana od podnetog zahteva većinom glasova od ukupnog broja članova Upravnog odbora, uz uslov da „ZA“ glasa najmanje po jedan predstavnik svake članice.

U suprotnom, zahtev se smatra odbijenim.

VI ORGANI SAVETA

Član 10.

Organi Saveta su:

- Upravni odbor
- Komisija za žalbe i
- generalni sekretar Saveta

1. UPRAVNI ODBOR

Član 11.

Upravni odbor je najviši organ Saveta i obavlja one poslove koje prema Zakonu o udruženjima obavlja skupština.

Upravni odbor sačinjavaju predstavnici svih članica Saveta.

Upravni odbor ima osam predstavnika članica Saveta i osam njihovih zamenika.

Mandat predstavnika članica i zamenika predstavnika članova Saveta za štampu traje četiri godine.

Svaki predstavnik člana Saveta ima svog zamenika i u slučaju odsutnosti predstavnika člana Saveta može ga zamenjivati samo izabrani zamenik.

Svaka članica je dužna da u razumnom roku obavesti Savet o izabranim predstavnicima i zamenicima predstavnika za Savet.

Predstavnici članica Saveta za štampu imaju pravo na naknadu za obavljene rad i pokriće materijalnih troškova. O visini naknade i strukturi materijalnih troškova koji se alimentiraju odlučuje Upravni odbor Saveta za štampu.

Upravni odbor će doneti posebnu Odluku kojima će urediti bliža pitanja rada i organizovanja Upravnog odbora.

Član 12.

Članice Saveta za štampu delegiraju svoje predstavnike u Upravni odbor Saveta za štampu, prema sledećoj strukturi:

- **Medijska industrija** delegira četiri predstavnika i četiri zamenika predstavnika i to:
  - Asocijacija medija – tri predstavnika i tri zamenika predstavnika i
  - Lokal pres – jednog predstavnika i jednog zamenika predstavnika
- **Profesionalna novinarska udruženja** delegiraju četiri predstavnika i četiri zamenika predstavnika i to:
  - Nezavisno udruženje novinara Srbije – dva predstavnika i dva zamenika predstavnika i
  - Udruženje novinara Srbije – dva predstavnika i dva zamenika predstavnika

Članice Saveta za štampu svoje predstavnike u Upravni odbor Saveta za štampu delegiraju nakon izbora koje sprovode u skladu sa vlastitim opštim aktima. Istim postupkom biraju se predstavnici i zamenici predstavnika članova Saveta.

U organe Saveta ne mogu biti birani kao predstavnici članica predstavnici onih medija koji ne prihvataju nadležnost Saveta.

Član 13.

U nadležnosti Upravnog odbora je:

1. razmatranje izveštaja o radu Komisije za žalbe i odlučivanje o njemu
2. usvajanje godišnjih finansijskih izveštaja Saveta
3. pripremanje izmena i dopuna Statuta, usvajanje Statuta i njegovih izmena i dopuna
4. praćenje poštovanja Kodeksa novinara Srbije u štampanim medijima koji su u nadležnosti Saveta
5. usvajanje plana rada Saveta
6. izbor predstavnika civilnog društva – javnosti, u Komisiji za žalbe
7. izbor predsednika i zamenika predsednika Upravnog odbora Saveta

8. izbor generalnog sekretara Saveta
9. edukacija medija za postupanje u skladu sa Kodeksom novinara Srbije i jačanje ugleda medija
10. upravljanje i raspolaganje pokretnom i nepokretnom imovinom i novčanim sredstvima Saveta, osim raspolaganja novčanim sredstvima koja se troše na tekuće aktivnosti, kojima upravlja i raspolaže predsednik Saveta ili lice koje on ovlasti
11. saradnja sa novinarskim asocijacijama i organizacijama
12. izražavanje stavova Saveta u javnosti
13. donošenje poslovnika o radu Komisije za žalbe, njegovih izmena i dopuna kao i prečišćenog teksta
14. odlučivanje konsenzusom o statusnim promenama, prestanku rada Saveta i učlanjenju u saveze u zemlji i inostranstvu
15. razmatranje i drugih pitanja iz delokruga rada Saveta i odlučivanje o njima, a koja ne spadaju u posebnu nadležnost Komisije za žalbe ili generalnog sekretara

Član 14.

Upravni odbor saziva i zakazuje predsednik Saveta

Upravni odbor ima najmanje jednu sednicu godišnje

Ukoliko oceni da je raspolaganje imovinom i sredstvima suprotno Statutu, stavovima i smernicama Upravnog odbora ili ako neko pitanje zahteva hitno sazivanje sednice Upravnog odbora, održavanje sednice Upravnog odbora može tražiti bilo koja članica Saveta ili njen predstavnik

Ukoliko predsednik Upravnog odbora po ovom zahtevu ne sazove Skupštinu u roku od 30 dana, bilo koja članica Saveta može sazvati sednicu Upravnog odbora

Član 15.

Pozivi za sednicu Upravnog odbora sa predlogom dnevnog reda upućuju se predstavnicima članica Saveta najmanje tri dana pre održavanja skupštine.

U izuzetnim slučajevima taj rok može biti i kraći.

I poziv poslat elektronskom poštom smatra se urednim pozivom, ako sadrži vreme i mesto održavanja sednice Upravnog odbora i dnevni red sednice i ako je poslat predstavnicima članica Saveta.

Član 16.

Upravni odbor radi prema Poslovniku koji se utvrđuje na samoj sednici na početku njegovog rada.

Član 17.

Upravni odbor punopravno radi i odlučuje ako sednici prisustvuje natpolovična većina od ukupnog broja članova Upravnog odbora, uz uslov da prisustvuje bar jedan predstavnik svake članice.

Upravni odbor Saveta za štampu donosi odluke natpolovičnom većinom od ukupnog broja članova Upravnog odbora uz uslov da najmanje jedan glas "ZA" daju delegirani predstavnici svih članova Saveta za štampu, ako ovim statutom nije drugačije određeno.

Poslovnik o radu Komisije za žalbe se donosi jednoglasno.

Upravni odbor odluku o izboru predstavnika javnosti u Komisiji za žalbe donosi jednoglasno.

Izmene i dopune Statuta i novi statut se usvajaju jednoglasno.

Član 18.

Predsednik Upravnog odbora Saveta je odgovorno lice Saveta, predstavlja Savet i rukovodi radom Saveta.

Predsednik Upravnog odbora je lice ovlašćeno za pokretanje postupka naknade štete, u skladu sa Zakonom o udruženjima.

Predsednik Upravnog odbora Saveta je odgovoran za vođenje evidencije članstva.

Predsednik Upravnog odbora Saveta obavlja i poslove poslodavca.

Predsednik Upravnog odbora Saveta može neke od svojih nadležnosti poveriti generalnom sekretaru Saveta.

Mandat predsednika Upravnog odbora Saveta traje četiri godine.

Ista osoba ne može biti birana za predsednika Upravnog odbora Saveta više od dva puta.

Član 19.

Kandidate za predsednika i zamenika predsednika Upravnog odbora Saveta može predložiti svaka članica ili njen predstavnik u Savetu.

Predsednika i zamenika predsednika Upravnog odbora Saveta biraju svi članovi Upravnog odbora konsenzusom.

Predsednik i zamenik predsednika Upravnog odbora ne mogu biti predstavnici iste članice Saveta.

U slučaju da nijedan kandidat ne bude izabran konsenzusom, glasanje se ponavlja, a onda je izabran kandidat sa najvećim brojem glasova.

Član 20.

Šest meseci pre isteka mandata predstavnika članica, generalni sekretar Saveta upućuje pisani poziv koji šalje na adresu registrovanog sedišta članica Saveta, ili elektronski poziv članicama da izaberu nove predstavnike za članove organa Saveta za naredni mandat.

Predsednik Upravnog odbora Saveta stara se o poštovanju i ispunjavanju ciljeva Saveta propisanih statutom i dužan je da se u svom radu rukovodi odlukama Upravnog odbora Saveta.

Potpisivanje odluka Upravnog odbora u nadležnosti je predsednika Upravnog odbora Saveta i zamenika predsednika Upravnog odbora Saveta, u slučaju odsustva ili sprečenosti predsednika.

Član 21.

Upravni odbor Saveta ima jednog predsednika i jednog zamenika predsednika.

U slučaju da tokom trajanja mandata, predsedniku Upravnog odbora Saveta bude opozvano ovlašćenje da predstavlja članicu u Savetu, mandat mu prestaje danom obaveštavanja Upravnog odbora o opozivu predsednika, bira se novi predsednik Saveta, a do izbora ga zamenjuje zamenik predsednika Saveta.

U slučaju da predsednik Saveta bude sprečen da obavlja tu funkciju, zamenjuje ga zamenik predsednika Upravnog odbora.

2. KOMISIJA ZA ŽALBE

Član 22.

Komisija za žalbe rešava žalbe ovlašćenih podnosilaca povodom sadržaja objavljenih u štampanim medijima i njihovim izdanjima na svim platformama, informativnim portalima i novinskim agencijama, za koji smatraju da nisu u skladu sa odredbama Kodeksa novinara Srbije.

Komisija za žalbe donosi odluku o podnetoj žalbi najkasnije u roku od 45 dana od dana prijema žalbe u Savetu.

Član 23.

Komisija za žalbe ima osam predstavnika članica i osam zamenika.

Mandat članova Komisije za žalbe traje četiri godine.

Predstavnici članica delegirani u Upravni odbor Saveta mogu biti i članovi Komisije za žalbe.

Članovi Komisije za žalbe su i tri predstavnika javnosti koji se biraju na način predviđen ovim statutom.

Član 24.

Komisija za žalbe donosi odluke i javne opomene dvotrećinskom većinom glasova svih članova Komisije uz uslov da najmanje jedan glas "ZA" daju predstavnici svih članica Saveta za štampu i jedan predstavnik javnosti.

Odluke i javne opomene Komisije za žalbe moraju biti obrazložene sa posebnom naznakom radnje kojom se vrši povreda Kodeksa novinara Srbije i odredbe Kodeksa novinara Srbije koja je povređena konkretnom radnjom.

Član 25.

Kandidate za predstavnike civilnog društva u Komisiji za žalbe Saveta mogu predlagati:

- članice Saveta za štampu i
- druga udruženja, nevladine, strukovne i obrazovne organizacije čiji se ciljevi propisani Statutom ostvaruju u oblasti medija, slobode govora i izražavanja mišljenja, zaštite ljudskih, manjinskih, dečjih prava i rodne ravnopravnosti, zaštite zakonitosti i vladavine prava, promovisanju transparentnosti rada nosilaca javne vlasti i vršilaca javnih funkcija, borbi protiv korupcije i monopola.

Prilikom izbora članova koji predstavljaju javnost u Komisiji za žalbe, članovi Upravnog odbora dužni su da uzmu u razmatranje i odluče o svakom predlogu.

Kandidati za predstavnike civilnog društva, to jest javnosti, u Komisiji za žalbe Saveta predlažu se nakon raspisanog javnog konkursa.

Javni konkurs za predlaganje predstavnika civilnog društva, odnosno javnosti, u Komisiji za žalbe Saveta Upravni odbor objavljuje mesec dana pre izbora.

Članovi Upravnog odbora Saveta obavezni su da izbor predstavnika civilnog društva, to jest javnosti, u Komisiji za žalbe Saveta izvrše u roku od 15 dana po isteku konkursa.

3. GENERALNI SEKRETAR SAVETA

Član 26.

Savet ima generalnog sekretara Saveta (u daljem tekstu: sekretar).

Generalni sekretar se bira na osnovu javno objavljenog konkursa.

Sekretar se uvodi na dužnost ugovorom koji potpisuje predsednik Upravnog odbora.

U nadležnosti sekretara je sledeće:

- proveravanje formalne urednosti i blagovremenosti podnete žalbe
- odbacivanje žalbe, ako ne sadrži sve obavezne elemente ili je neblagovremena
- proveravanje formalne ispunjenosti uslova medija kao podnosioca zahteva za prihvatanje pune nadležnosti Saveta i pripremanje predloga odluke o tome za Upravni odbor
- medijacija između podnosioca žalbe i medija na koji se žalba odnosi u cilju rešavanja spora između podnosioca žalbe i medija pre odlučivanja Komisije, u skladu sa Poslovnikom o radu Komisije

- pripremanje predloga odluka za Komisiju za žalbe, u skladu sa ovim statutom i Poslovníkom o radu Komisije za žalbe
- obavljanje drugih poslova koje mu poveri predsednik Upravnog odbora

VII IMOVINA

Član 27.

Savet stiće imovinu putem:

- doprinosa članica
- donacija
- poklona i zaveštanja
- bankarskih kamata na oročena sredstva i
- drugih izvora

Član 28.

O sredstvima koja će se utrošiti na tekuće aktivnosti odlučuje predsednik Upravnog odbora ili njegov zamenik, ako je predsednik sprečen.

VIII IZMENE I DOPUNE STATUTA

Član 29.

Izmene i dopune Statuta, kao i donošenje novog statuta i prečišćenog teksta Statuta, u isključivoj su nadležnosti Upravnog odbora Saveta.

Član 30.

Obrazložene predloge izmena i dopuna Statuta, kao i novog teksta Statuta Upravnom odboru Saveta mogu dostaviti organi članica Saveta, kao i pojedinci koji su članovi članica Saveta, najkasnije dva meseca pre održavanja sednice na kojoj će se odlučivati o predlozima izmena ili dopuna ili usvajanju novog teksta Statuta.

Predlozi koji se podnose u elektronskoj formi dostavljaju se u jednom primerku.

Predlozi koji se podnose u pisanom obliku dostavljaju se u četiri primerka.

Upravni odbor je dužan da sve predloge, dostavi na mišljenje članicama Saveta, bilo da je reč o menjanu Statuta u celini, bilo samo nekih članova Statuta, ili njegovih odredaba ili formulacija teksta Statuta, najkasnije 45 dana pre održavanja sednice na kojoj će se odlučivati o predlozima izmena ili dopuna ili usvajanju novog teksta Statuta.

IX PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 31.

U slučaju prestanka rada Saveta i njegovog brisanja iz registra kod Agencije za privredne registre ili drugog nadležnog državnog organa, sva njegova imovina prelazi u jednakim delovima Asocijaciji medija, Lokal presu, Nezavisnom udruženju novinara Srbije i Udruženju novinara Srbije, kao domaćim i nedobitnim pravnim licima, osnovanim radi istih ili bliskih ciljeva.

Ovaj statut stupa na snagu osam dana od usvajanja na sednici Upravnog odbora Saveta, a primenjuje se od dana registrovanja u Agenciji za privredne registre.

Na zvaničnoj internet prezentaciji Saveta stalno stoji objavljen prečišćen tekst Statuta.

Stupanjem na snagu ovog statuta, prestaje da važi statut Saveta usvojen u Beogradu, 2. 11. 2009. godine.

Predsedavajući Upravnog odbora

Dragan Bujošević

Na osnovu člana 12. tačka 1, alineja 14. Statuta Saveta za štampu, Upravni odbor Saveta na sednici održanoj dana 27.2. 2013. godine donosi

POSLOVNIK O RADU KOMISIJE ZA ŽALBE

I OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Ovim poslovníkom utvrđuje se način rada Komisije za žalbe Saveta za štampu (u daljem tekstu Komisija) u postupcima pokrenutim uloženiím žalbama ovlašćenih podnosilaca povodom sadržaja objavljenih u štampanim medijima i njihovim izdanjima na svim platformama, informativnim portalima i novinskim agencijama, kada smatraju da nisu u skladu sa odredbama Kodeksa novinara Srbije.

Član 2.

Komisija za žalbe je nadležna da odlučuje o žalbama koje se podnose povodom konkretnog sadržaja objavljenog u medijima.

Komisija je nadležna da odlučuje o onim objavljenim sadržajima medija nad kojima Savet za štampu ima punu ili ograničenu nadležnost, u skladu sa Statutom Saveta.

II ŽALBA

Član 3.

Žalbe moraju da ispune sledeće kriterijume da bi se po njima moglo postupiti:

- da budu u pisanom obliku ili poslate elektronskom poštom
- da se odnose na konkretne sadržaje objavljene u medijima za koje se smatra da su u suprotnosti sa Kodeksom novinara Srbije

- ako su žalbe podnete u pisanom obliku da sadrže odštampani sadržaj koji je objavljen u mediju i za koji se smatra da je suprotan pravilima Kodeksa, a ako se podnosi u elektronskom obliku, da se dostavi internet link ka sadržaju koji je objavljen u mediju i za koji se smatra da je suprotan pravilima Kodeksa ili skenirani sadržaj ili na drugi način da je u prilogu elektronske pošte
- da se odnose na medij za koji je Komisija nadležna da odlučuje (član 2, stav 2)
- da je podneta blagovremeno, i to:
  - ako je sadržaj objavljen u štampanim medijima – u roku od 90 dana od dana objavljivanja,
  - ako je sadržaj objavljen putem interneta ili na drugoj platformi putem koje je stalno dostupan javnosti, sve dok takav sadržaj ne bude uklonjen
- da se odnose lično na podnosioca žalbe, ili da je žalba podneta uz pisanu saglasnost lica koje smatra da je oštećeno objavljenim sadržajem
- da se navede adresa elektronske pošte ili adrese za prijem pošte
- ako se objavljeni sadržaj odnosi na maloletnu osobu, da je žalbu podneo roditelj ili drugi staralac kao zakonski zastupnik maloletnika, ili da su roditelji dali pisanu saglasnost trećem licu da podnese žalbu u ime maloletnika
- da se naznači podnosilac žalbe imenom i prezimenom, ako je fizičko lice, ili punim nazivom i matičnim brojem ako je pravno lice

U žalbi se prema mediju za koji podnosilac žalbe smatra da je objavio sadržaj kojim se povređuje Kodeks novinara Srbije može postaviti zahtev u kome će navesti predlog poravnjanja radi bržeg otklanjanja povreda Kodeksa novinara Srbije i otklanjanja posledica takve povrede. Predlog mora da sadrži preciziranu obavezu medija, način i rokove za izvršavanje te obaveze.

Obaveza medija iz prethodnog stava ovog člana može biti uklanjanje spornog sadržaja, objavljivanje odgovora na informaciju ili objavljivanje ispravke informacije, javno izvinjenje i druge obaveze kojima bi se otklonile posledice povrede Kodeksa.

Član 4.

Po prijemu žalbe, generalni sekretar Saveta (u daljem tekstu: sekretar) utvrđuje formalnu ispravnost žalbe, i to:

- da li je žalba blagovremena;
- da li sadrži sve elemente obavezne po članu tri ovog poslovnika;
- da li je odlučivanje po uloženoj žalbi u nadležnosti Komisije (da li je medij u kojem je objavljena informacija štampani medij ili njegovo izdanje na bilo kojoj platformi, informativni portal ili novinska agencija).

Član 5.

Ukoliko neki od uslova iz člana četiri nisu ispunjeni, sekretar odbacuje žalbu sa obrazloženjem koji od uslova nije ispunjen da bi se po žalbi moglo postupati.

Član 6.

U slučaju da je žalba nejasna u pogledu neke od okolnosti opisanih u članovima 3. i 4. ovog poslovnika, podnosiocu žalbe se sekretar obraća uputstvom kako da ispravi ili dopuni žalbu i u kom delu.

Ako se ni naknadno blagovremeno ne uredi žalba, sekretar odbacuje žalbu.

Rok za davanje odgovora na žalbu i davanje izjašnjenja je sedam dana od prijema dopisa sekretara.

Dopisom sekretara smatra se i elektronski dopis ili sadržina elektronske pošte.

Član 7.

Ako je žalba formalno uredna, sekretar dostavlja žalbu mediju koji je objavio sporni sadržaj uz dopis u kojem će se pozvati da u roku od sedam da-

na od prijema dopisa odgovori na žalbu i da se izjasni o predlogu poravnania podnosioca žalbe, ako je takav predlog postavljen.

Ako ni nakon primljenog odgovora medija, činjenice koje su bitne za odlučivanje po podnetoj žalbi nisu dovoljno, potpuno ili tačno utvrđene, radi njihovog potpunog i tačnog utvrđenja, sekretar odgovor medija šalje podnosiocu žalbe radi izjašnjavanja na odgovor medija koji može da se naknadno izjasni i upotpuni ili pojasni činjenične navode žalbe i odgovora na žalbu. Izjašnjenje podnosioca žalbe na odgovor medija se dopisom dostavlja mediju koji je objavio sporni sadržaj sa pozivom na dodatno izjašnjenje i upotpu-njavanje ili razjašnjenje činjenica bitnih za odlučivanje po žalbi.

Član 8.

Ako se medij u odgovoru na žalbu izjasni o predlogu poravnania postavljenom u žalbi tako da prihvati predlog poravnania, onda se medijacija smatra uspelom i stranke se pozivaju da poravnanje izvrše, a postupak po žalbi se obustavlja i ne ide na sednicu Komisije.

Ako medij ne da odgovor u roku, podnosilac žalbe se obaveštava o tome dopisom, a žalba se priprema za sednicu Komisije.

Ako se medij izjasni tako da u odgovoru na žalbu iznese novi predlog poravnania, takav odgovor medija se dostavlja podnosiocu žalbe na izjašnjenje. Takav predlog se može samo ili prihvatiti ili odbiti. U izjašnjenju podnosioca žalbe ne može se postavljati novi predlog poravnania, o čemu će se poučiti podnosilac žalbe u dopisu kojim mu se dostavlja odgovor na žalbu medija.

U slučaju da se medijacijom ne dođe do sporazuma podnosioca žalbe i medija na koji se žalba odnosi, žalba se priprema za sednicu Komisije u skladu sa ovim poslovníkom.

III DOKUMENTACIJA U POSTUPKU REŠAVANJA PO ŽALBI

Član 9.

Svaka žalba se po prijemu u Savet zavodi u poseban omot spisa sa posebnim brojem koji predstavlja redni broj primljene žalbe u toj godini i pod brojem koji označava godinu u kojoj je primljena žalba.

Sednice Komisije priprema generalni sekretar na osnovu formalno urednih primljenih žalbi, u kojima medijacija nije uspeła.

Predmeti za sednicu Komisije pripremaju se formiranjem omota za svaki slučaj posebno sa sačinjenim pregledom sledećih dokumenata:

- žalba
- fotokopija objavljenog sadržaja na koji je uložena žalba ili odštampani sadržaj internet prezentacije štampanog medija ili medija na drugim platformama koji je povod podnošenja žalbe
- podnesci suprotstavljenih strana sa priložima (odgovor i izjašnjenja)
- predlog za odluku Komisije

Predlog za odluku Komisije pripremaju generalni sekretar i predsedavajući Komisijom.

IV SEDNICE KOMISIJE ZA ŽALBE

Član 10.

Komisija za žalbe donosi odluke na redovnoj sednici koja se održava jednom mesečno i to poslednjeg četvrtka u mesecu. U izuzetnim slučajevima može se zakazati i vanredna sednica Komisije.

Na osnovu pripremljenih urednih žalbi, Komisija na sednicama na kojima mora biti prisutno najmanje dve trećine članova od ukupnog broja članova, a od toga je obavezan jedan predstavnik javnosti, razmatra svaki slučaj posebno i donosi posebne odluke i javne opomene za svaki pojedinačni predmet dvotrećinskom većinom glasova prisutnih članova, uz uslov da najmanje jedan glas "ZA" daju predstavnici svih članova Saveta za štampu i najmanje jedan predstavnik javnosti.

Član 11.

Sednice Komisije vodi predsedavajući.

Članovi Komisije rotiraju se na mestu predsedavajućeg na šest meseci i to tako da u svakom narednom mandatu predsedava predstavnik drugog člana saveta. Predstavnici svakog osnivača, kao i predstavnici

javnosti dogovaraju se koga će imenovati za predsedavajućeg. Istovremeno se bira i zamenik predsednika, koji će predsedavati Komisiji u narednom mandatu.

Član 12.

Rad Komisije je dostupan javnosti.

Ako je to potrebno radi utvrđivanja činjenica relevantnih za odlučivanje, glasanje o odluci može se odgoditi na predlog najmanje jednog člana komisije, s tim da se odluka o odgađanju mora doneti većinom prisutnih članova.

Odgađanjem glasanja o odluci se ne može prekoračiti rok za rešavanje po žalbi.

Član 13.

Član Komisije koji radi za javno glasilo (medij) čiji je sadržaj predmet žalbe izuzima se iz rasprave i odlučivanja, pa umesto njega članovi Saveća sporazumno delegiraju u Komisiju neutralnog člana.

Član 14.

Rok za rešavanje po podnetoj žalbi je 45 dana od dana prijema žalbe u Saveću.

Član 15.

Komisija donosi odluke i javne opomene.

Komisija donosi odluke uvek, osim kada usvaja žalbu u odnosu na medij nad kojim nema punu nadležnost, kada donosi javnu opomenu.

Komisija donosi:

- Odluku kojom se žalba odbacuje, ako žalba ne ispunjava uslove iz člana 3 i 4 ovog poslovnika, a sekretar je propustio da odbaci žalbu
- Odluku ili javnu opomenu kojom se žalba usvaja – kada utvrdi da je žalba osnovana
- Odluku kojom se žalba odbija - kada utvrdi da žalba nije osnovana

Član 16.

Odluka kojom se žalba usvaja i javna opomena moraju da sadrže obrazloženje, sa posebnom naznakom radnje kojom se vrši povreda Kodeksa novinara Srbije i odredbe Kodeksa novinara Srbije koja je povređena konkretnom radnjom.

Komisija u obrazloženju odluke može dati i određene preporuke.

Svaka odluka i javna opomena se dostavlja mediju na koji se žalba odnosi.

Član 17.

Odluka kojom se žalba usvaja mora se objaviti u mediju na koji se žalba odnosi, i to najkasnije u trećem izdatom broju javnog glasila od dana prijema odluke, odnosno u roku od sedam dana od dana prijema odluke u internet i izdanju na drugim platformama.

Za odluku kojom se žalba odbija i za javnu opomenu ne postoji obaveza objavljivanja.

Medij objavljuje izreku odluke kojom se žalba usvaja sa izvodom obrazloženja ne dužim od 2.000 slovnih znakova koje će mu dostaviti Komisija, sa pokukom o obavezi objavljivanja i rokovima za objavljivanje.

Na internet prezentaciji Saveta objavljuje se odluka ili javna opomena sa obrazloženjem u celini.

Komisija može doneti odluku kojom se žalba usvaja bez obaveze medija na objavljivanje odluke Komisije samo na izričit zahtev podnosioca žalbe.

IV ZAVRŠNE ODREDBE

Član 18.

Svaka odluka, javna opomena i mišljenje upisuju se u:

- elektronsku bazu podataka i
- knjigu odluka sa podacima koji se odnose na: podnosioca žalbe, javno glasilo ili medij na koji se žalba odnosi, datum prijema žalbe, odluku Komisije, datum dostavljanja odluke, datum objave i datum arhiviranja.

Ova knjiga je javna i trajno se čuva.

Član 19.

Ovaj poslovnik stupa na snagu osmog dana od dana usvajanja na sednici Upravnog odbora, a objaviće se na internet prezentaciji Saveta narednog dana od dana usvajanja.

Izmene i dopune, kao i autentično tumačenje odredaba ovoga poslovnika, vrši Upravni odbor Saveta za štampu, u postupku po kome je poslovnik i donet.

Ako usvaja izmene i dopune, Upravni odbor sačinjava i prečišćeni tekst Poslovnika o radu komisije za žalbe koji stoji stalno objavljen.

Predsednik Upravnog odbora

Dragan Bujošević

Komisija za žalbe je telo Saveta za štampu koje neposredno odlučuje o žalbama na sadržaje objavljene u štampanim medijima. Postupajući u skladu sa Statutom Saveta za štampu i Poslovníkom Komisije za žalbe, jedanaest članova ovog tela diskutuje o svim aspektima žalbi i - većinom glasova, uz prisustvo bar jednog predstavnika svakog osnivača - donosi odluku o tome da li je Kodeks u konkretnom slučaju prekršen.

U dosadašnjem radu, članovi Komisije najčešće su raspravljali o pritužbama na kršenje autorskih prava, prava na privatnost i na nedostatak novinarske pažnje, ali je bilo i žalbi koje su se odnosile na druge odredbe Kodeksa.

Slučajevi opisani u ovom Vodiču, izabrani su kao primeri koji dobro ilustruju kompleksnost žalbi, istovremeno prikazujući i koliko je tanka linija koja deli neprofesionalno izveštavanje od smelog i inovativnog novinarstva.

NOVINARSKA PAŽNJA

Uz saglasnost osobe direktno oštećene u ovom slučaju, dve žene podnele su žalbu protiv dnevnog lista koji je objavio tekst „Lekar mučio ženu i njenog ljubavnika“. U spornom tekstu navedeno je da je lekar „zatekao ljubavnike na delu“, što ga je „žestoko razbesnelo“, posle čega je ljubavniku skinuo gaće i „noktima povredio njegov polni organ“, dok je suprugu isterao голу ispred zgrade.

Osim toga, navele su tužiteljke, objavljeno je puno ime i prezime supruge nasilnika, čime je istovremeno otkriven i identitet žrtve: „Imajući u vidu da je u pitanju mali grad, da su osobe lekari, jasno je da je pravo na privatnost žene prekršeno i da to može imati posledice na njenu budućnost, kao i na budućnost njihove dece“. Konačno, tvrde tužiteljke, tekst obiluje detaljima koji relativizuju nasilje, indirektno optužuju žrtvu i upućuju na njen moral.

Komisija za žalbe ocenila je da je ovim tekstom prekršeno više odredaba odeljka IV Kodeksa novinara Srbije. To se pre svega odnosi na tačku 1: „Novinar je obavezan da pristupa poslu sa dužnom profesionalnom pažnjom“.

U obrazloženju se navodi da su povređena prava oštećene, odnosno da nije poštovano njeno pravo na privatnost. Na osnovu uvida u tekst, ocenjeno je da u njemu postoji mnogo nepotrebnih senzacionalističkih detalja, čija je tačnost i proverljivost takođe problematična, jer se autori pozivaju samo na izjavu anonimnog sagovornika „upoznatog sa celom dramom“.

ETIKA I „NADLEŽNI ORGANI“

Komisiji za žalbe obratila se majka mladića koji je izvršio samoubistvo. Pozivajući se na agencijsku vest nekoliko medija objavilo je informaciju da je njen sin psihijatrijski bolesnik - što je, inače, bila ocena načelnika policije u Kruševcu, gde se sve i dogodilo.

Zato što je samo jedan od ovih medija član Saveta za štampu, žalba se zvanično odnosi samo na taj medij.

Podnositeljka žalbe navela je da je njen sin bio ratni vojni invalid i da se posle povratka s fronta neko vreme lečio u psihijatrijskoj bolnici, ali da to „ipak nikom ne daje za pravo“ da mu daje epitet psihijatrijskog bolesnika. Ona, takođe, konstatuje i pita: „Nakon davanja ovakve dijagnoze, nije dato nikakvo objašnjenje. Da li novinari izveštavaju ili postavljaju dijagnoze?“.

Komisija za žalbe utvrdila je da ovakvo izveštavanje jeste suprotno odredbama Kodeksa novinara Srbije. Članovi Komisije prihvatili su ocenu tužiteljke da je ovim tekstovima povređena privatnost i dostojanstvo kako žrtve tragedije, tako i njene porodice. Oni su istakli da u situaciji kada nadležni državni organi - u ovom slučaju načelnik policije - objave podatke koji spadaju u domen privatnosti počinioca ili žrtve, mediji tu informaciju ne smeju da prenose, čak i pod pretpostavkom da su ti podaci apsolutno tačni. „Greška državnih organa ne podrazumeva ‘dozvolu’ za kršenje etičkih principa profesije“, navodi se u obrazloženju, uz pozivanje na Uputstva i smernice Kodeksa novinara Srbije.

Naglašeno je takođe da je svaki medij odgovoran za agencijske vesti koje objavljuje. U tom smislu tuženi medij odgovoran je za kršenje Kodeksa, bez obzira na to što je preneo informaciju dobijenu od informativne agencije.

KRŠENJE AUTORSKIH PRAVA (I)

Novinarka sajta koji se bavi lokalnom tematikom obratila se Savetu za štampu tvrdeći da je jedan tiražni dnevni list preuzeo njen prilog „Englesko-romska ljubavna romansa“, objavljujući ga pod drugim nazivom i uz „blagu prepravku“. U prilog toj tezi, ona je istakla da se izjave aktera iz novinarkinog teksta poklapaju sa izjavama „u mom tekstu“, odnosno da novinarka koja je tekst potpisala nije imala saglasnost aktera da preuzme citate.

Odgovarajući na ovu žalbu, novinarka koja je potpisala sporni tekst navela je da žalbu smatra neosnovanom, to jest da tekst objavljen na gorepomenutom sajtu nije bio povod za njen tekst. Istu temu je, kako je objasnila, obradio i jedan lokalni nedeljni list, od čijeg je novinara (uz saglasnost aktera) dobila snimak razgovora koji je upotrebila za svoj tekst. Njene navode potvrdio je i novinar lokalnog nedeljnika.

Komisija za žalbe ocenila je da u ovom slučaju nije bilo kršenja Kodeksa novinara Srbije i da nema osnova za tvrdnju da je tekst sa sajta prepisan i samo blago promenjen. Uvidom u oba teksta, članovi Komisije utvrdili su da u spornom tekstu ima detalja koji ne postoje u tekstu podnosioca žalbe. Konstatovano je i da su o istoj temi izveštavali i drugi mediji, na vrlo sličan način, što navodi na zaključak da su akteri najverovatnije svaki put govorili iste stvari.

KRŠENJE AUTORSKIH PRAVA (II)

Za razliku od većine drugih žalbi, žalba povodom teksta "Englesko-romska ljubavna romansa" imala je i nastavak. Novinarka - podnosilac žalbe tvrdila je da su, osim njenih, prekršena i autorska prava njenog kolege fotografa. Njegova fotografija objavljena je u štampanom izdanju dnevnika na koji se žalila, a da pritom autor nije potpisan. Na ovaj segment žalbe, potpisnica spornog teksta odgovorila je tvrdnjom da je "saglasnost za objavljivanje fotografije dobijena od vlasnika veb portala" na kojem je objavljen tekst podnosioca žalbe.

U obrazloženju svoje odluke, Komisija za žalbe navela je da je, bez obzira na dozvolu vlasnika medija, autor fotografije morao da bude potpisan. Istovremeno, članovi Komisije istakli su da o tome ne mogu da odlučuju, pošto im se nije obratio autor fotografije, što je, prema Poslovniku o radu Komisije za žalbe, uslov za odlučivanje. Odmah potom, fotograf se zaista i obratio Komisiji. pa je doneta i zvanična odluka da je prekršen član 1, odeljak VIII Kodeksa novinara Srbije: "Mediji i novinari poštuju i primenjuju važeće zakonodavstvo o zaštiti autorskih prava. Kada se dobije dopuštenje za reprodukciju iz drugog izvora, to se čini uz uvažavanje autora i uz navođenje izvora".

Ono što je u ovoj situaciji zaista neobično, jeste činjenica da Kodeks nije prekršen u odnosu na fotografa - podnosioca žalbe, već na redakciju sajta na kojem je fotografija primarno objavljena. Komisija je, naime, utvrdila da fotograf nije bio potpisan ne samo u dnevniku koji je njegovu fotografiju preuzeo, već ni na sajtu: on je stoga već na početku "izgubio" svoja autorska prava, tj. niko od potonjih korisnika fotografije nije mogao da zna ko je autor.

Pozivajući se na smernice Kodeksa novinara Srbije, u kojima se izričito navodi da "fotografije moraju da budu potpisane imenom i prezimenom autora ili vlasnika fotografije", članovi Komisije istakli su da je medij koji je fotografiju preuzeo, imao obavezu da navede naziv sajta s kojeg ona potiče.

ETIKA I FUNKCIONERI (I)

Bivši ministar zdravlja Tomica Milosavljević žalio se na tekst „Vlast štiti bivšeg ministra“ objavljen 13. 10. 2011. u jednom beogradskom nedeljniku. Navodeći da je u tekstu „izneto više neistina, uvredljivo, sa insinuiranjem moje krivice u vezi sa aktivnostima tokom pandemije AH1N1 virusa 2009/10. godine, posebno tokom nabavke pandemijske vakcine“, Milosavljević je zatražio da Savet razmotri eventualno neetičko postupanje potpisnice teksta.

Pre nego što se žalba našla pred članovima Komisije za žalbe, ona je upućena glavnom uredniku nedeljnika, koji je ponudio da objavi Milosavljevićev odgovor ili reagovanje. Ovaj je to odbio, uz obrazloženje da nije moguće reagovati na nešto što je objavljeno na naslovnoj i još šest stranica u novinama, kao i da je „efekat prljanja već postignut“.

Članovi Komisije odlučili su da Kodeks novinara Srbije nije prekršen, pre svega zbog toga što se tekst „tiče političke, a ne građanske ličnosti“ bivšeg ministra. „Informacije o političarima i drugim nosiocima javnih funkcija ne podležu ograničenjima koja važe za informacije o privatnim licima. Prava političara u domenu javnog informisanja su sužena, srazmerno opravdanom interesu javnosti da zna kako se poverene funkcije vlasti ostvaruju“, navodi se u obrazloženju odluke. Članovi Komisije pri tom se pozivaju na član 9. Zakona o javnom informisanju, kao i na Kodeks novinara Srbije (odjeljak VI/1): „Novinar poštuje privatnost, dostojanstvo i integritet ljudi o kojima piše. Pravo na privatnost je suženo kada je reč o javnim ličnostima, a posebno nosiocima javnih funkcija“.

Članovi Komisije takođe su konstatovali da je žaliocu pre objavljivanja članka ponuđeno da se izjasni o temi članka (u skladu sa zahtevima novinarske pažnje), ali da je on tu ponudu odbio. Ocenjeno je pri tom da je tekst napisan „obazrivo i s merom, bez 'tvrdih' iskaza i da ukazuje na dileme i dubioze u aferi 'Vakcina“.

ETIKA I FUNKCIONERI (II)

Afera „Nikolaidis“ izbila je u januaru 2012, kada je crnogorski pisac Andrej Nikolaidis napisao tekst u kojem se veoma oštro osvrnuo na srpsku politiku i pri tom izneo nekoliko militantnih teza između ostalog i insinuuaciju kako bi bilo dobro da neki srpski političari postanu žrtve atentata.

Njegov članak naprasno je povučen iz medija, posle čega je grupa uglednih pisaca potpisala peticiju kojom su zahtevali prekid hajke protiv njihovog crnogorskog kolege, odnosno izražavali principijelnu podršku slobodi govora. Među potpisnicima, bio je i Sreten Ugrčić, tada aktuelni upravnik Narodne biblioteke Srbije, koji je potom smenjen s funkcije.

Još u toku afere, on se Komisiji za žalbe obratio sa zahtevom da se preispita postupanje dnevnog lista koji je objavio tekst pod naslovom: „Upravnik Narodne biblioteke podržao atentat na Tadića“. Ugrčić je naveo da je u pitanju „uznemiravanje javnosti objavljivanjem lažnih navoda o mojoj podršci terorističkim izjavama“. Na molbu generalne sekretarke Saveta da odgovore na ovu žalbu, nadležni u tuženom dnevnom listu objasnili su da „ako podržite nekog ko je podržao ubistvo, onda posredno i vi podržavate ubistvo“.

Članovi Komisije saglasili su se da je u pitanju kršenje Kodeksa novinara Srbije. Konstatovano je da je prekršena tačka 2 odeljka I: „Pravo je medija da imaju različite uređivačke koncepte, ali je obaveza novinara i urednika da prave jasnu razliku između činjenica koje prenose, komentara, pretpostavki i nagađanja“. Pošto u spornom tekstu ne piše ništa o atentatu, koji se pominje u naslovu, utvrđeno je i kršenje smernice u vezi sa tačkom 1 odeljka II: „Naslov teksta/priloga ne sme da bude u suprotnosti sa suštinom priloga“.

NEOBJEKTIVNOST

Komisiji se sa žalbom protiv jednog dnevnog lista obratila Ksenija Radulović, direktorka Muzeja pozorišne umetnosti i selektorka Sterijinog pozorja, koja je smatrala da taj list neobjektivno izveštava o pozorišnim događajima. Neposredni povod za žalbu bila je činjenica da je u intervjuu s jednim uglednim rediteljem postavljeno sugestivno pitanje u kojem se navodi da se „selekcija Sterijinog pozorja više i ne komentariše, kao da su svi od njega digli ruke“.

Podnositeljka žalbe istakla je da se o ovom festivalu u pomenutom dnevnom listu i inače neobjektivno izveštava, kao i da se o različitim aktivnostima u oblasti pozorišta izjašnjava samo jedna strana - da nema suprotstavljenih mišljenja. Navodeći konkretne primere za takvu tezu, ocenila je da se novinarka, koja potpisuje sve te tekstove, ne trudi da zadovolji čak ni minimum principa objektivnog izveštavanja.

Članovi Komisije utvrdili su da tekstem na koji se odnosi žalba, odnosno spornim pitanjem novinarkе, nisu prekršene odredbe Kodeksa novinara Srbije. U obrazloženju se navodi da je „novinarka, postavljajući pitanje sagovorniku, iznela svoj vrednosni sud, a ne činjenicu“. S druge strane, pošto su primeri koje je Ksenija Radulović navela zaista ukazivali na propuste u izveštavanju, izražena je zabrinutost zbog „primećene tendencije“ da se o Sterijinom pozorju u velikom broju slučajeva ne poštuje pravilo da se čuje i druga strana, kao i zbog toga što redakcija nije pokazala spremnost da omogući iznošenje drugačijeg mišljenja. „Članovi Komisije za žalbe smatraju da bi redakcije morale biti otvorene za iznošenje različitih stavova i za mogućnost polemike“, zaključuje se u obrazloženju.

KONTEKST TEKSTA I ETIKA

Gej lezbijski info-centar iskoristio je svoje pravo da se - u ime grupe koju zastupa - obrati Komisiji za žalbe. Žalba se odnosila na jedan dnevni list, koji je objavio tekst „Mengele s Oksforda: lekarima dozvola da ubijaju decu“. Iako nije ni u kakvoj vezi s LGBT temama, sporni tekst počinje sledećim rečenicama: „*Gej brakovi, pravo da istopolni roditelji usvajaju decu, legalizacija droge, eutanazija, sve raširenija promena pola, političko organizovanje pedofila... Niz u najmanju ruku spornih i šokantnih novotarija koje se pojavljuju u poslednjih desetak godina širom planete nastavila je dr Frančeska Minerva, filozof i profesor medicinske etike sa Oksforda, zapanjujućim predlogom da se lekarima da pravo da ubijaju novorođenu decu ukoliko ona imaju smetnje u razvoju, ako su skupa za izdržavanje ili ih roditelji jednostavno ne žele!*“.

Podnosilac žalbe smatrao je da je ovim tekstom prekršen Kodeks novinara Srbije, i to naročito u stavu IV, član 4: „Novinar mora biti svestan opasnosti od diskriminacije koju mogu da šire mediji i učiniće sve da izbegne diskriminaciju zasnovanu, između ostalog, na rasi, polu, starosti, seksualnom opredeljenju, jeziku, veri, političkom i drugom mišljenju, nacionalnom ili društvenom poreklu“. U žalbi se navodi da je nedopustivo da se gej brakovi, usvajanje dece od strane istopolnih roditelja ili promena pola povezuju s organizovanjem pedofila i ubijanjem dece.

Većina članova Komisije saglasila se da je u pitanju kršenje Kodeksa u odeljku III, tačka 5, kao i u odeljku IV, tačka 4. Ove odredbe propisuju obavezu novinara da „poštuju i štite prava i dostojanstvo dece, žrtava zločina, osoba sa hendikepom i drugih ugroženih grupa“.

Dvoje članova Komisije smatrali su ipak da tekstom nije prekršen Kodeks, već da je „reč samo o loše napisanom tekstu u kojem se u isti kontekst stavljaju stvari koje međusobno nisu ni u kakvoj vezi“.

Tokom dosadašnjeg rada, Komisija za žalbe donela je odluku u više desetina slučajeva. Međutim, tokom diskusije o žalbi na tekst objavljen u "Politici" u martu 2012, članovi Komisije nisu mogli da usaglasu odluku.

Taj slučaj možda najbolje ilustruje kompleksnost rada Komisije za žalbe, te ga ovde predstavljamo u celini - uz žalbu i kompletan tekst obradovanja.

ŽALBA REGIONALNOG CENTRA ZA MANJINE

Poštovani/e,

Regionalni centar za manjine podnosi žalbu Savetu za štampu zbog teksta pod nazivom „Samo su lopovi revnosni“, koji je 13. 03. 2012. objavljen u dnevnom listu „Politika“. U pomenutom tekstu obrađujući temu krađe, autor za ova dela optužuje pripadnike/ce romske nacionalne manjine navodeći sledeće: „Kradljivci ove ‘robe’ su gotovo po pravilu, otvoreno treba reći, romske nacionalnosti“. Smatramo nedopustivim javno iznošenje sudova zasnovanih na predrasudama i negativnim stereotipima. Osim toga, ovakve tvrdnje istovremeno doprinose reprodukciji istih onih predubeđenja koja direktno podstiču na diskriminaciju pripadnika/ca ove grupe.

Podsećamo da je ovakvo postupanje sankcionisano i članom 12 Zakona o zabrani diskriminacije. Uverenja smo da je ovakvim pisanjem grubo prekršeno više odredaba Kodeksa novinara Srbije, i to: tačka 5 iz dela koji se odnosi na istinitost obaveštavanja, zatim tačke 3 i 5 iz dela koji se odnosi na odgovornost novinara, kao i tačke 3 i 4 iz dela o novinarskoj pažnji.

ODLUKA KOMISIJE ZA ŽALBE

Komisija za žalbe Saveta za štampu u sastavu: Lijljana Smajlović, Petar Jeremić, Stojan Marković, Aleksandar Đivuljskij, Zoran Ivošević, Nebojša Spaić, Božo Prelević, Filip Švarn, Tamara Skrozza i Slaviša Le-

kić, na sednici održanoj 26. 4. 2012. godine **nije uspela da usaglasi odluku** o tome da li je list „Politika“, objavljivanjem teksta „Samo su lopovi revnosni“ 13. 3. 2012. godine, prekršio odredbe Kodeksa novinara Srbije. Potrebne dvotrećinske većine nije bilo ni za odluku da je Kodeks prekršen, ni za suprotnu odluku.

OBRAZLOŽENJE

Podnosilac žalbe, Regionalni centar za manjine, naveo je da su spornim tekstom prekršene odredbe Kodeksa novinara koje se odnose na to da novinar mora da štiti prava i dostojanstvo ugroženih grupa i da učini sve da izbegne bilo koju vrstu diskriminacije. Po oceni podnosioca žalbe, nedopustivo je da novinar iznosi sudove zasnovane na predrasudama i negativnim stereotipima, kao što čini autor teksta u „Politici“.

Komentarišući slučajeve krađe telefonskih kablova i lima sa krovova škola i obdaništa, autor teksta je kritikovao blagu kaznenu politiku koja ide naruku kradljivcima ove vrste robe koji su „po pravilu, romske nacionalnosti“. „Sudijska ‘bolećivost’ može da se nasluti: ogласiće se neka NVO ili ‘faktor’ koji štiti njihova manjinska prava i ‘prozvaće sudiju’. Činjenica je da je ova nacionalna manjina, u veoma teškoj materijalnoj situaciji, da živi u bedi, ali i da se ogromna sredstva troše na njihovu ‘inkluziju’, što im ne daje za pravo da imaju popust pred boginjom pravde“, navedeno je, između ostalog, u tekstu.

Redakcija „Politike“ odgovorila je na žalbu time da je u tekstu izneto „činjenično stanje, sa ciljem da se reši važan društveni problem, a čije je rešavanje, pre svega u interesu romske populacije“, te da je spremna da se izvini, ukoliko podnosilac žalbe dostavi relevantne podatke da „većina delinkvenata koji krađu bakarne kablove nisu pripadnici romske manjine“.

Pozivajući se na odredbu Kodeksa novinara po kojoj je prilikom izveštavanja o krivičnim delima dopušteno pominjati nacionalnu, versku, ideološku ili političku pripadnost samo ako je to u neposrednoj vezi sa vrstom krivičnog dela, Komisija je najpre pokušala da utvrdi da li je u ovom slučaju postojala takva veza, ali su članovi Komisije ostali podeļjeni, kao i kasnije prilikom odlučivanja o povredi Kodeksa.

Članovi Komisije Tamara Skrozza, Filip Švarn, Slaviša Lekić, Stojan Marković i Petar Jeremić glasali su da je Kodeks prekršen. Oni su istakli da je reč o tekstu koji diskriminiše Rome i to, predstavljajući ih, ne samo kao kradljivce, nego kao „zaštićene” kradljivce koje sudovi ne kažnjavaju jer iza njih stoje moćni zaštitnici, uglavnom iz nevladinih organizacija.

Ostali članovi Komisije: Ljiljana Smajlović, Božo Prelević, Nebojša Spaić, Aleksandar Đivuljskij i Zoran Ivošević izjasnili su se da povrede Kodeksa nema, jer je nacionalna pripadnost počinitelaca krivičnog dela u ovom slučaju relevantna za tekst.

Članovi Komisije preporučuju „Politici” da, zbog značaja i osetljivosti pitanja o kojem nije bilo saglasnosti ipak objavi ove stavove Komisije, iako po Poslovniku o radu Komisije za žalbe nema takvu obavezu.

Beograd, 26. 4. 2012

Predsedavajuća Komisiji

Ljiljana Smajlović

ZAŠTO SAMOREGULACIJA

Savet za štampu je najčešći oblik samoregulatornog tela. Ovi saveti, sastavljeni uglavnom od medijskih stručnjaka, nezavisni su od političke moći. Njihov glavni zadatak je da kroz proceduru zajedničkog odlučivanja rešavaju pritužbe na rad medija. Na taj način, oni javnosti daju garanciju kvaliteta informacija koje dobijaju putem medija, pokazuju da su medijski stručnjaci odgovorni i dokazuju da proširena državna regulacija medija nije potrebna.

Kakva je korist od postojanja Saveta za štampu?

Medijski savet suštinski doprinosi izgradnji poverenja u medije i njihovom kredibilitetu, povećanju standarda kvaliteta medijskih kuća, sprečavanju mešanja države i organa vlasti u rad medija, smanjenju broja sudskih postupaka koji se vode protiv novinara.

Zašto osnivati telo koje će se baviti pritužbama kad sudovi već pružaju tu uslugu?

Iako sudovi moraju igrati svoju ulogu u primeni zakona, u demokratskom uređenju mediji treba da budu oslobođeni preteranog političkog i sudskog uplitanja. Bolje rešenje je da mediji pristanu da se sami regulišu ili da delegiraju regulaciju nekom nezavisnom telu. Čitaoci imaju više poverenja u novine koje su spremne da preuzmu odgovornost za svoja dela. Tu su takođe i praktične prednosti troškovi tužbe, na primer, trebalo bi da budu niži kad advokati nisu uključeni u proces njenog rešavanja; vreme za rešavanje pritužbi bi trebalo da bude kraće; promene regulative bi trebalo da budu brže; a u procesu rešavanja spora ima manje konfrontacije nego kada se stvari rešavaju u sudnici.

Mogu li se tužbe istovremeno podneti sudu i samoregulatornom telu?

Nije poželjno. Samoregulatorna tijela najbolje funkcionišu kada se sukobljene strane pomire u procesu medijacije i kada se problem reši objavljivanjem ispravke, izvinjenja i slično.

Ovo je teže postići ako se istovremeno odvija i sudski proces. Medijske kuće mogu biti manje spremne na saradnju sa samoregulatornim telom

ako se boje da bi pokušaj prijateljskog rešavanja spora mogao biti iskorišćen protiv njih na sudu.

Da li su medijski zakoni neophodni?

Da, u određenoj meri. Ali mediji mogu obavljati svoju suštinsku ulogu nadzornika vlasti jedino uz minimum državne kontrole.

U demokratskom uređenju, neizbežni izuzeci od slobode izražavanja moraju biti definisani zakonom. Ali da bi se izbegao strah u debatama o javnim pitanjima, samo mali broj prekršaja treba krivično definisati. Tu spadaju reči i slike koje bi nesumnjivo i neposredno ugrozile vladavinu prava, mir u društvu ili bezbednost pojedinaca. To su na primer podstrekavanje na nasilje, pozivi na diskriminaciju ili distribucija dečje pornografije.

Govor koji „samo” šokira, uznemirava ili vređa treba da bude predmet građanskih parnica. Isto važi i za govore koji krše intimnost, vređaju dostojanstvo ili narušavaju nečiji ugled – čak i ako su nastali s namerom i ako su ih počinili bezobzirni neprofesionalni novinari.

Međunarodni standardi koji se odnose na medijsku regulaciju

Prema Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima i Evropskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda svi ljudi imaju pravo na slobodu izražavanja.

Građani koji smatraju da su im ova prava uskraćena mogu se obratiti Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu (ECHR), ukoliko ne uspeju da zakonskim putem dobiju zadovoljenje u svojoj zemlji.

Građani koji smatraju da su im prava na slobodu izražavanja uskraćena mogu se takođe obratiti Komitetu za ljudska prava Ujedinjenih nacija čija je adresa: <http://www.ohchr.org/english/bodies/hrc>

Instrukcije za podnošenje tužbe mogu se naći na:

<http://www.ohchr.org/english/bodies/petitions/individual.htm#ccpr>

U toku 30 godina od potpisivanja Helsinških sporazuma zemlje članice OEBS-a usvojile su mnoge obaveze u oblasti slobode medija. One se mogu videti na: www.osce.org/publications/rfm/2003/10/12253_108_en.pdf (in English) www.osce.org/publications/rfm/2003/10/12253_108_ru.pdf (na ruskom)

(The Media Self-Regulation Guidebook, OSCE, www.osce.org/fom)

SADRŽAJ

Predgovor	3
Statut Saveta za štampu.....	4
Poslovník o radu Komisije za žalbe	17
Odluke Komisije za žalbe:.....	25
• Novinarska pažnja	26
• Etika i „nadležni organi“	27
• Kršenje autorskih prava (I)	28
• Kršenje autorskih prava (II).....	29
• Etika i funkcioneri (I)	30
• Etika i funkcioneri II	31
• Neobjektivnost.....	32
• Kontekst teksta i odluka	33
Žalba bez odluke	34
Zašto samoregulacija	37

**SAVET
ZA ŠTAMPU**

Brzo, besplatno, pravično.

Ljube Jovanovića 9c
11000 Beograd
Tel: (011) 30 67 320
E-mail: office@savetzastampu.rs
www.savetzastampu.rs